

Nr 52.

*Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående
statstjänstemännens löner under år 1953 m. m.*

(5:e avd.)

I propositionen nr 82 har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för den 27 februari 1953, föreslagit riksdagen besluta dels att å löneplanslönerna skall under år 1953 utgå tillägg med samma belopp som under år 1952, dels ock att kristillägg skall även under år 1953 utgå med 82 procent av kristilläggsunderlaget.

Vid genomförandet av 1947 års löneroglering förutsattes, att de lönebelopp, som finnes upptagna i grundlönetabellerna i 3 § statens löneplansförordning den 30 juni 1947 (nr 376), skulle på sätt i 4 § förordningen anges höjas och sänkas i visst förhållande till pristal, fastställda på grundval av beräkningar över de allmänna levnadskostnaderna. Bestämmelserna i sistnämnda paragraf har emellertid aldrig satts i kraft. I stället gällde intill utgången av år 1951 särskilda, efter överläggningar med statstjänstemännens huvudorganisationer för varje år fastställda procenttal. För tiden den 1 juli 1947—den 31 december 1950 gällde procenttalet 12. För år 1951 fastställdes procenttalet till 32, dock skulle å grundlön eller del därav, som ej översteg 500 kronor för månad, procenttalet utgöra 33.

För år 1952 fastställdes icke några procenttal för lönerna höjning, utan till de under år 1951 utgående lönerna skulle med vissa undantag läggas ett särskilt lönetillägg av viss storlek, varjämte såsom en särskild avlöningsförstärkning lades vissa belopp till de lägst avlönade tjänstemännens löner. De nyssnämnda undantagen avsåg dels anställningshavare, som ej uppnått 17 års ålder, dels i de fall Kungl. Maj:t därom förordnade anställningshavare, ansluten till organisation, som varslat eller vidtagit stridsåtgärder i anslutning till förhandlingar i avlöningsfrågor.

Å pensionernas grundbelopp utgår rörligt tillägg under samma förutsättningar och med beräkning enligt samma procenttal, som gäller angående höjning av månadslön, angiven i de i statens löneplansförordning intagna grundlönetabellerna. Då såsom nyss nämnts något sådant procenttal icke gällde under år 1952, beslöts, att det rörliga tillägget å pensionerna under år 1952 skulle utgå efter 53 procent. Samtidigt uttalades, att hur det rörliga tillägget å pensionerna för framtiden skulle konstrueras borde sedermera få upptagas till närmare övervägande.

Vad angår grunderna för de kristillägg, som fortfarande, ehuru i väsentligt minskad utsträckning, utgår efter det nya lönesystemets genomförande, fat-

tades vid 1947 års riksdag beslut, innebärande att kristillägget skulle regleras i anslutning till den procentuella förhöjningen av de nyreglerade lönerna. Då angivna procenttal utgjorde 6, skulle kristillägg utgå efter 16 procent, och för varje höjning eller minskning av förstnämnda procenttal med 3 enheter skulle kristilläggsprocenten ökas resp. minskas med 4,2 enheter. I enlighet härmed har kristilläggsprocenten under tiden den 1 juli 1947— den 31 december 1950 utgjort 24,4 procent samt under år 1951 53,8 procent å högst 500 kronor för månad av kristilläggsunderlaget och 52,4 procent å återstoden därav. Under år 1952 har kristilläggsprocenten varit 82.

För år 1952 har också gällt en garantibestämmelse, enligt vilken förhandlingar om höjning av lönerna och pensionerna skulle kunna påkallas, om levnadskostnadsindex i 1935 års serie exklusive skatter och sociala förmåner för tredje eller fjärde kvartalet 1952 skulle uppnå eller överstiga 216.

Det förutsattes vid 1952 års beslut i ämnet, att frågan om grunderna för lönetilläggen efter utgången av år 1952 sedermera skulle få föreläggas riksdagen. I avbidan på beslut i ämnet borde provisoriskt få tillämpas samma grunder som under år 1952. I årets statsverksproposition (Bil 2, s. 8 och 9) uttalades, att frågan om lönernas storlek och om grunderna för rörligt tillägg å pensionerna och för kristillägg under år 1953 med hänsyn till att överläggningar i ämnet skulle äga rum med statstjänstemännens huvudorganisationer senare skulle få anmälas för riksdagen.

Departementschefen har för egen del anfört följande.

Såsom av den inledningsvis lämnade redogörelsen framgår har de mera långfristiga bestämmelser, som tidigare varit normerande för statstjänstemännens allmänna lönenivå, under senare år ersatts med bestämmelser, som varit gällande för ett kalenderår i sänder. Avsikten härmed har varit att i enlighet med önskemål hos statstjänstemännens organisationer närmare anpassa det statliga löneläget till den enskilda arbetsmarknadens löner. I samband därmed har också anknytningen till levnadskostnadsindex släppts.

För första gången har numera en undersökning verkställts rörande statstjänstemännens inkomstförhållanden enligt de principer, som tillämpas för lönestatistiken på den enskilda arbetsmarknaden. Denna undersökning, som avser inkomstförhållandena under september 1952, är ännu inte slutförd. På grundval av de hittills vunna resultaten är man dock berättigad till det uttalandet, att löneläget för statstjänstemännen f. n. väl hävdar sig vid jämförelse med den enskilda marknadens lönesättning.

De överläggningar, som ägt rum med statstjänstemännens huvudorganisationer, har den 25 februari 1953 lett till att enighet uppnåtts om statstjänstemännens löner m. m. under år 1953. Med hänsyn till det nyss anförda har det varit naturligt, att en utgångspunkt för överläggningarna varit att några generella löneökningar icke skulle ifrågakomma under år 1953. Några yrkanden i denna riktning har ej heller framställts under överläggningarna. Enighet har sålunda vid överläggningarna rått om att å löneplanslönerna skall under år 1953 utgå tillägg med samma belopp, som varit bestämda för år 1952 och som i enlighet med riksdagens beslut hittills utgått under år 1953 i avvaktan på nytt beslut i ämnet.

Enighet har vid överläggningarna även uppnåtts om att någon garantibestämmelse av den art som gällt under år 1952 icke skall vara gällande under år 1953. Däremot har enighet icke kunnat erhållas om en total fredsplikt för

år 1953. I överenskommelsen har därför ej kunnat intagas någon fredsklausul. Med hänsyn till att statstjänstemännen eftersträvar att få sin förhandlingsrätt utvidgad och närmare anpassad till vad som gäller för övriga arbetstagare, torde det för dem vara angeläget att i förhandlingsarbetet agera på sådant sätt att en dylik utveckling icke förhindras.

Överenskommelsen innehåller icke något om storleken av det rörliga tillägget på pensionernas grundbelopp. Anledningen härtill är den att genom en inom civildepartementet utarbetad promemoria angående samordningen av tjänstepension och folkpension, vilken f. n. är föremål för remissbehandling, aktualiserats vissa spörsmål, som påverkar ställningstagandet till frågan om storleken av det rörliga tillägget på pensionernas grundbelopp. Det har förutsatts, att överläggningar i ämnet skall upptagas så snart remissbehandlingen avslutats. Nämda spörsmål är av den beskaffenhet, att de torde kunna föreläggas riksdagen även efter utgången av den tid, som stadgas för avlämnande av propositioner i anslagsfrågor.

Det kristillägg, som alltjämt utgår till ett mindre antal befattningshavare, bör under år 1953 utgå efter samma grunder som under år 1952 eller således med 82 procent av kristilläggsunderlaget.

Om före årsskiftet 1953/54 icke skulle ha meddelats beslut i fråga om lönetilläggen m. m. för tiden efter årsskiftet, synes provisoriskt få tillämpas samma grunder som under innevarande år.

Med hänsyn till att några generella lönehöjningar nu icke ifrågasättes, påkallas ej ytterligare anslagsäskanden och ej heller någon motsvarighet till de bemyndiganden att överskrida maximerade anslag och anslagsposter, som under de senaste åren varit erforderliga.

Utskottet får med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag hemställa, att riksdagen må besluta

- 1) att å löneplanslönerna skall under år 1953 utgå tillägg med samma belopp som under år 1952,
- 2) att kristillägg skall även under år 1953 utgå med 82 procent av kristilläggsunderlaget.

Stockholm den 27 mars 1953.

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND.

Närvarande: se under utlåtandet nr 51.